

Wasilewska, Lidia

Opinie rodziców o ich współuczestnictwie w procesie edukacyjnym szkoły

Notatki Płockie 46/4-189, 31-33

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OPINIE RODZICÓW O ICH WSPÓŁCZESTNICTWIE W PROCESIE EDUKACYJNYM SZKOŁY

Współdziałanie nauczycieli, dyrekcji szkoły i rodziców może przybierać różne formy kontaktów, wynikające zarówno z pragmatyki poszczególnych szkół, jak i ustawy o systemie oświaty w Polsce. Mogą to być kontakty formalne (poprzez instytucje powołane z mocy ustawy lub statutu szkoły) lub nieformalne, polegające na zbiorowej lub indywidualnej współpracy, które utrzymują dowolnie: szkoła jako cała placówka oświatowa lub poszczególni nauczyciele.

Sformalizowane instytucjonalne formy współpracy nauczycieli, uczniów i rodziców oparte są na przepisach rozdziału 4 Ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. nr 95, poz. 425, z późniejszymi zmianami) pt. „Społeczne organy w systemie oświaty”. Ustawodawca wymienia dwa organy, na forum których rodzice mogą współpracować ze szkołą, w tym rady rodziców (obligatoryjnie) i rady szkoły (warunkowo na wniosek przynajmniej 2 organów spośród: rady pedagogicznej, rady rodziców, samorządu uczniowskiego). Sformalizowanymi kontaktami mogą być nieinstytucjonalne stałe kontakty potwierdzone w statutach szkół i regulaminach, a dotyczy to zwłaszcza zbiorowych form współdziałania szkół i rodziców.

Zbiorowe formy współpracy nauczycieli i rodziców zarówno sformalizowane, jak i niesformalizowane, stosowane dowolnie w zależności od inwencji nauczycieli lub okoliczności, można podzielić na:

- spotkania robocze, zebrania z rodzicami;
- spotkania towarzyskie, okolicznościowe;
- spotkania z ekspertem – problemowe, rodzice na lekcjach.

Indywidualne formy współdziałania, przeważnie niesformalizowane, które zależą od inicjatywy wychowawców – nauczycieli, można podzielić na:

- konsultacje pedagogiczne,
- wizyty domowe,
- kontakty korespondencyjne i rozmowy telefoniczne.

Nasza szkoła powstała w 1962r. w związku z budową kombinatu przeróbki ropy naftowej – Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych w Płocku, jako szkoła ponadpodstawowa Ministerstwa Przemysłu Chemicznego, i dostarczała kandydatów do pracy w MZRIp. W obecnej siedzibie szkoła została zlokalizowana w 1965r. Nazwa szkoły zmieniała się wraz z restrukturyzacją kombinatu rafineryjno – petrochemicznego na: Zespół Szkół Zawodowych MZRIp, potem ZSZ „Petrochemii” S.A. i Zespół Szkół Polskiego Koncernu Naftowego „Orlen” (wcześniej „Petro”). W tym roku ob-

chodzimy 40-lecie szkoły. Uroczystości odbędą się 12 października.

Aktualnie organem prowadzącym szkołę jest Centrum Edukacji Grupa „Orlen” – Spółka z o.o. w Płocku – spółka prawa handlowego powołana przez PKN „Orlen” SA w Płocku i Fundację Kształcenia Menedżerów w Gdańsku. Nieruchomości szkoły są własnością PKN „Orlen”. O ile działalność Centrum Edukacji ma charakter komercyjny to **Zespół Szkół** (Technikum Zawodowe i V Liceum Ogólnokształcące) jest głównie utrzymywany z dotacji z budżetu Miasta Płocka, przekazywanej przez Zarząd Jednostek Oświatowych w Płocku, i jest szkołą publiczną w rozumieniu ustawy o systemie oświaty.

Centrum Edukacji natomiast jest placówką szkoleniowo – konsultingową, którą utworzyły j.w. Polski Koncern Naftowy oraz Gdańska Fundacja Kształcenia Menedżerów. Współpracuje z tak renomowanymi uczelniami jak: Uniwersytet Warszawski, Szkoła Główna Handlowa, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego oraz z wieloma innymi instytucjami i firmami branży edukacyjnej. Dysponuje wysoko wykwalifikowaną kadrami dydaktyczną wywodzącą się z wyżej wymienionych uczelni, która legitymuje się ponadto dużym bagażem wiedzy praktycznej.

Naszym klientom proponuje niezwykle szeroki wachlarz studiów podyplomowych, szkoleń, warsztatów, kursów doskonalenia zawodowego, umożliwiających uzyskanie uprawnień zawodowych oraz kursów językowych na wszystkich poziomach. Szczególną pozycję naszej oferty stanowią podyplomowe studia Master of Business Administration (MBA), które skierowane są do ludzi z ambicjami podnoszenia swoich kwalifikacji wg standardów kształcenia na Zachodzie. Programy tych studiów oparte na programie MBA University of Strathclyde z Glasgow, a przygotowane przez Wyższą Szkołę Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego oraz Gdańską Fundację Kształcenia Menedżerów, uzyskały akredytację Stowarzyszenia Edukacji Menedżerskiej „Forum” i w pełni odpowiadają światowym standardom. Specyfikę Centrum stanowi przede wszystkim doświadczenie i profesjonalizm wykładowców oraz możliwość dostosowania przeprowadzanych szkoleń do często bardzo wąskospecjalistycznych potrzeb klientów. CE prowadzi także doradztwo biznesowe, a jego eksperci przeprowadzają specjalistyczne ekspertyzy.

Głównym celem nauki w naszej szkole do połowy lat dziewięćdziesiątych było uzyskanie dyplomu technika przerobu ropy naftowej i podjęcie pracy w

„Petrochemii”. Gdy PKN wprowadził blokadę zatrudnienia, a na stanowisko aparatowego ogłasza nabór mężczyzn z wyższym technicznym wykształceniem i znajomością języka angielskiego, celem nauki w tej szkole jest zdanie egzaminu maturalnego i egzaminu na studia wyższe. Tempo zachodzących zmian w szkole wymaga, żeby szkoła dysponowała materiałami do analizy pragnień rodziców.

Spśród wielu źródeł informacyjnych dyrekcja szkoły zastosowała okresowe badania ankietowe rodziców uczniów. Ankietę otrzymano z Płockiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli. Ankieta zawierała 15 pytań, w tym 14 zamkniętych i jedno półotwarte. Ankiety rozdano w poszczególnych klasach wylosowanym z dzienników rodzicom. Po określonym czasie dyrekcji zwrócono 57 ankiet z odpowiedziami, tj. ponad 10% całej populacji 565 uczniów szkoły. Jest to minimalna próba jednej zbiorowości dobra do analizy socjologicznej.

W roku szkolnym 1999/2000 w Zespole Szkół CE uczyło się 565 uczniów, w tym 364 uczniów w 12 klasach ogólnokształcących i 201 w 7 klasach Technikum Zawodowego (chemicznego). Zatrudnionych było 37 nauczycieli na pełnych etatach i około 20 dochodzących na określone przedmioty i godziny.

W badaniach wzięło udział 79% kobiet i 21% mężczyzn, co odpowiada proporcjom udziału rodziców mężczyzn i kobiet w wywiadówkach. Matki zawsze częściej interesowały się nauką dziecka w szkole.

W ankiecie są następujące bloki pytań dotyczące:

- płci rodzica (pyt. 1),
- pragnień rodziców (pyt. 15 a, b, f),
- oceny procesu wychowawczego i nauczania w szkole (pyt. 2,3,4,5,6,13,14),
- osądu i deklaracji współpracy ze szkołą (pyt. 7,8,9,10,11,15 c, h, i).

W tej analizie nie ujęłam pytania 12 dot. spędzania czasu wolnego przez dziecko.

Czy pragnienia rodziców i oczekiwania wobec szkoły w naszej szkole są podobne jak opinie standardowe rodziców w Polsce, którzy oczekują od systemu szkolnego: dobrego przygotowania ich dzieci do dalszej nauki, dobrej współpracy wychowawczej, zapewnienia rozwoju zainteresowań dzieci, przygotowania do życia w zmieniającym się świecie, bezpiecznej szkoły?

A jak oceniają rodzice wychowanie i rozwój dziecka w szkole CE? Czy mają i chcą mieć na to wpływ?

Zatem czego oczekują od szkoły w przeprowadzonym sondażu rodzice naszej szkoły? Rodzice uczniów Zespołu Szkół CE w Płocku oczekują:

- dobrej nauki, kształcenia, rozwijania i wychowywania - 40%
- przyjaznej niestresującej szkoły - 21%
- dobrej kadry nauczającej - 12%
- zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom - 7%

- zaspokojenia pojedynczych potrzeb (różne odpowiadzi) - 12%
- niczego nie oczekuje lub nie ma zdania - 8%
- razem - 100% badanych**

Czy w szkole rodzicom czegoś brakuje? Większości (54%) nic nie brakuje. Mniejszości (46%) brakuje zajęć poza programem nauczania, w tym:

- zajęć pozalekcyjnych i kół zainteresowań 21%, w stosunku do całej próby
- zajęć sportowych - 5%, w stosunku do całej próby
- wycieczek - 3,5%, w stosunku do całej próby
- inne pojedyncze odpowiedzi - 11,5%, w stosunku do całej próby
- zrozumienia i miłej atmosfery - 5%, w stosunku do całej próby

razem - 46%

Dobra szkoła to w opinii rodziców szkoła, która:

- wychowuje, kształci, naucza, rozwija - 28%
- nie stresuje i jest przyjazna - 19%
- ma dobrą kadre - 9%
- nauczy dobrego życia - 9%
- kształtuje umiejętności - 8%
- gwarantuje bezpieczeństwo uczniom - 7%
- różnorodne, pojedyncze cechy - 20%

razem - 100%

Opinie rodziców o dobrej szkole pokrywają się z hierarchią wartości oczekiwanych od naszej szkoły. A to zobowiązuje nauczycieli Zespołu Szkół Centrum Edukacji Grupy ORLEN do zaspokojenia tych oczekiwań.

Zdaniem dziewięciu na 10-ciu rodziców (91%) sprawy wychowawcze w szkole powinny być traktowane równorzędnie jak nauczanie, dla jednego na 10-ciu są nawet ważniejsze od nauczania (9%). Nikt z rodziców nie uznał wychowania za mniej ważne od nauczania. Przy tak zdecydowanym poglądzie na sprawy wychowawcze, rozbieżności wystąpiły w ocenie szkoły. Czy współczesna szkoła wychowuje uczniów? Prawie połowa rodziców uważa, że nie (49%). Współczesna szkoła wychowuje uczniów twierdzi 4 na 10 rodziców (39%). Pozostali nie mają zdania (12%). Poglądy rodziców na proces wychowania nie są w pełni realizowane. Wychowanie w szkole jest procesem ważnym, ale wymaga lepszej realizacji. Podobne poglądy mają rodzice na to, czy szkoła zapewnia uczniom wystarczający rozwój intelektualny, że nie zapewnia uważa prawie połowa rodziców (46%), zaś druga połowa (42%) twierdzi, że szkoła zapewnia rozwój intelektualny dzieciom, pozostali nie mają wyrobionego zdania (12%).

Nasza szkoła spełnia jednak oczekiwania większości rodziców ponad 2/3 (67%), zdecydowana mniejszość (19%) nie uważa, że szkoła jego dziecka spełnia ich oczekiwania. Pozostali nie mają wyrobionego zdania (14%). Wśród tych, którzy są zadowoleni naszą szkołą, połowa dostrzega przychy-

nę w niedostosowaniu do możliwości uczniów programów nauczania. W całej populacji stanowią oni 11% (co dziewiąty). Jednoznaczne poglądy rodzice mają przy artykułowaniu potrzeby zajęć pozalekcyjnych, gdyż 88% chce więcej zajęć pozalekcyjnych, mniejszość (12%) nie chce tego. Jest to tak potrzebne, że prawie połowa (49%) deklaruje gotowość ponoszenia kosztów związanych z tym, wspólnie z władzami samorządowymi. Druga połowa (51%) obowiązek finansowania lokuje w samorządzie terytorialnym.

Po ustaleniu oczekiwań rodziców od szkoły, po ocenie jej programu wychowania i kształcenia zapoznajmy się z sądami i deklaracjami rodziców dotyczącymi współpracy ze szkołą. Zdaniem rodziców współpraca ze szkołą powinna opierać się na:

- zebraniach z wychowawcą - 73% tak uważa,
- konsultacjach i rozmowach indywidualnych - 61% tak uważa,
- pracy w „trójce” klasowej - 13% tak uważa,
- inne pojedyncze („otwarte drzwi”, telefony do rodziców, współpraca z rodziną ucznia, indywidualna praca w zaistniałej sytuacji) - 7% tak uważa.

A jak oceniono najpopularniejszą formę współpracy, czyli zebrania szkolne. Zebrania szkolne są:

- niezbędnymi i ważnymi spotkaniami - 28%
- kontaktem ze szkołą - 21%
- informacją - 16%
- rozmową - 12%
- negatywne (przymus, formalność, monolog, długie i mało interesujące) - 12%
- sprawdzianem i zdyscyplinowaniem dziecka - 7%
- brak odpowiedzi - 4%
- razem 100%**

Przeważają więc zdecydowanie pozytywne oceny rodziców nt. zebrań szkolnych aż (84%).

Pozytywne oceny zebrań idą w parze z dobrymi ocenami informowania rodziców o postępach w nauce i zachowaniu swoich dzieci, gdyż 81% uważa, że są wystarczająco informowani, a 16% jest przeciwnego zdania i 3% nie ma poglądu w tej sprawie.

Natomiast negatywnie rodzice wypowiedzieli się o ich wpływie na kształt i sposób funkcjonowania szkoły. Aż 77% (ponad 3/4) twierdzi, że nie ma wpływu. Nie ma zdania na ten temat 23% badanych rodziców. Czyli nikt z rodziców nie zauważył wpływu rodziców na funkcjonowanie szkoły. Pytania tego nie można pogłębić, gdyż w ankiecie zabrakło pytań o instytucjonalne – ustawowe formy współdziałania ro-

dziców ze szkołą. A rodzice w większości są gotowi uczestniczyć w realizacji opracowanego przez szkołę programu wychowawczego w ilości 77% (ponad 3/4 rodziców). Tylko 23%, mniej niż 1/4 ogółu nie chce w tym uczestniczyć. Wśród większości chętnych do takiego udziału za najważniejsze formy współuczestnictwa uznano:

- spotkania z wychowawcą klasy, na których omawia się występujące trudności wychowawcze i ustala sposoby ich pokonania - 65%
- udział w wywiadówkach razem z dziećmi - 51%
- aktywny udział w wycieczkach, biwakach - 16%
- aktywny udział w spotkaniach i imprezach klasowych - 14%
- udział w realizacji wybranych godzin wychowawczych - 7%
- finansowe wspieranie różnych form zajęć pozalekcyjnych - 7%
- udział w „szkole dla rodziców” - 7%

Dokładna analiza zgromadzonych odpowiedzi dała nam realistyczny obraz oczekiwań, opinii i ocen współdziałania. Rodzice oceniali to, co znają z kontaktów ze szkołą, a więc najpopularniejsze formy zbiorowej współpracy – zebrania i rozmowy indywidualne, które służą uzyskaniu informacji o ich dziecku. Nie wypowiedziano się o formach instytucjonalnych czy nowocześniejszych formach zbiorowych i indywidualnych, gdyż prawdopodobnie nie są one rodzicom znane z codzienności szkolnej. W naszej szkole nie powołano Rady Szkoły, a Rada Rodziców tylko gospodaruje składkami.

Reasumując, rodzice stwierdzili, że szkoła spełnia ich oczekiwania, są wystarczająco informowani o swoim dziecku, na poziomie mikro, ale wpływu na funkcjonowanie szkoły nie mają. Jest też pozytywna współpraca na poziomie wychowawca – rodzic w sprawach indywidualnych ucznia; nie dostrzega się współdziałania na poziomie instytucjonalnym i społeczne organy w systemie oświaty są rodzicom obce. Na poziomie makro i ogólnoszkolnym świadomość nt. współdziałania rodziców nie istnieje. I to należy zmieniać tak, jak jest w krajach UE, w celu uspołecznienia polskiego systemu oświatowego. Tego typu zadania rodzice podejmują już poprzez działalność w Radzie Rodziców i Radach Klasowych, a niekiedy w Radach Szkół (nie są jeszcze obowiązkowe). Są to tylko organy doradcze szkoły o charakterze opiniodawczym i wspomagającym finansowo dana placówkę, ale zachęcające rodziców do współudziału w realizacji podstawowych funkcji szkoły: wychowawczej i opiekuńczej.